

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEV. 9.

LETNIK XXVII.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.

V LJUBLJANI, DNE 15. SEPTEMBRA 1926.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA: Nabavite si domače hranilnike! — *Dr. J. B.*: Še enkrat previdnost pri dovoljevanju kreditov! — Napredek v zadružništvu vseh dežel. — *Krištof*: Razvoj mlekarstva. *Doktorič*: Samoolbramba, samoobramba. — Zadružna zvestoba. — Zadružništvo. — Gospodarstvo.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 9, I. 1926.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Izredni občni zbor Sirarske zadruge v Stari Fužini, r. z. z o. z., se bo vršil dne 26. septembra 1926, ob 15. uri v prostorih Sirarne. 1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskih zaključkov za l. 1924 in 1925. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Eventuelna prememba pravil. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Koprivnici, r. z. z n. z., se bo vršil v nedeljo dne 26. septembra po večernicah ob 3. uri v kaplaniji. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za leto 1925. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Gospodarske zadruge »Naša Sloga« v Ljubljani, r. z. z o. z., se bo vršil 24. sept. 1926 v zadružnih prostorih Poljanski nasip 10, ob 2. uri popoldne. Dnevni red: Likvidacija zadruge. — Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen v smislu § 32 zadružnih pravil, se vrši dne 15. oktobra t. l. drug občni zbor, kateri sklepa veljavno brez ozira na število udeležnikov.

Občni Zadruga slamnikarjev in klobučarjev, r. z. z o. z. v likvidaciji v Domžalah, se bo vršil dne 26. sep-

tembra 1926, ob 4. uri pop. v prostorih načelnika gosp. M. Ravnikarja. 1. Poročilo likvidatorjev o izvršeni likvidaciji. 2. Sklepanje o shrambi poslovnih knjig.

Redni občni zbor Živinorejske zadruge v Št. Janžu na Dolenjskem, r. z. z o. z., se bo vršil dne 3. oktobra 1926, ob 7. uri zjutraj v Društveni dvorani. 1. Poročilo načelstva in čitanje revizijskega poročila. 2. Sklepanje o razdružbi zadruge. 3. Volitev načelstva. 4. Odobritev računskega zaključka za čas od 1. januarja 1915 do 30. junija 1926. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti.

22. redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Fari pri Okstelu, r. z. z n. z., se bo vršil dne 26. septembra 1926, ob 15. uri v župnišču. 1. Čitanje in odobrenje zapisnika o 21. občnem zboru. 2. Poročilo načelstva. 3. Potrjenje računskega zaključka za l. 1925. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Poročilo o izvršeni reviziji. 7. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Kozjem, r. z. z n. z., se bo vršil dne 25. septembra 1926, ob 10. uri v posojilnični pisarni. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1925. 3. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Mirni, r. z. z n. z., se bo vršil 26. septembra 1926, ob 3. uri pop. v zadružnih prostorih. 1. Čitanje zapisnika. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1925. 4. Slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din. na leto, za pol leta 12.50 Din.
 ————— Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. —————

Nabavite si domače hranilnike!

Delaj, zbiraj, množi!

Varčnost — pogoj za delo posojilnic.

Hranilnice in posojilnice so ustanovljene v ta namen, da preskrbijo kmetom potrebni kredit po čim nižji obrestni meri. Da morejo te kredite dovoljevati, morajo zopet istotako po nizki obrestni meri zbirati denarna sredstva, t. j. vloge.

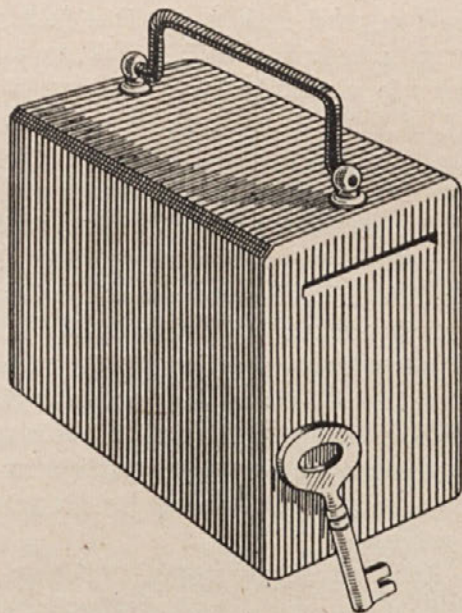
Pogoj, da morejo posojilnice med ljudstvom dobiti potrebna sredstva za kredite, je varčnost ljudstva. Posojilnice bodo torej le tedaj dobro uspevale in vršile svojo nalogo, ako je ljudstvo varčno.

Da bo pa varčnost utrjena in prirojena lastnost ljudstva, je treba že mladino od prvega početka vzgajati k varčnosti. Vzgoja k varčnosti je gotovo v prvi vrsti naloga starišev; je pa tudi naloga posojilnic, da delajo za širjenje varčnosti med ljudstvom, zlasti pa morajo posojilnice dajati pobudo za delo starišev na tem polju in imajo iskati najpripravnejše načine in metode, s katerimi se mladina k varčnosti navaja.

Domači hranilniki — otrokova blagajna.

Že dolgo preizkušen način varčevanja, ki se je povsod tudi dobro obnesel, pa so domači hranilniki. Domači hranilnik je otrokova blagajna, ki reši vsak otrokov dinar, ki bi sicer šel za sladkarije, za igračke ali bi ga

otrok celo izgubil. Domači hranilnik je otrokova blagajna, katera ga najizdatneje opominja k varčnosti in mu da veselje s tem, da že po par tednih vidi uspehe svojega premagovanja. Ti uspehi so mnogokrat prav lepi, čeprav so se zbirali iz malenkostnih vsot, iz dinarčkov.

Kako postopamo s hranilniki?

Posojilnica naroči pri Zvezi primerno število hranilnikov. Število se ravna po tem, koliko dobrih hiš je, ki bi hotele pri tem sodelovati in koliko otrok je v teh hišah. Po-

sojilnica odda hranilnike v hiše, kjer so otroci in sicer za vsakega otroka svoj hranilnik, ključ od hranilnikov si pridriži sama. Vsak mesec na določen dan, najbolje prvo nedeljo v mesecu, prinesejo otroci hranilnike v posojilnico. V navzočnosti otroka posojilnica hranilnik odpre, denar prešteje in izstavi otroku za sprejeto vsoto vložno knjižico. Potem hranilnik zopet zaklene in izroči otroku, ključ seveda si zopet pridriži posojilnica. Ob enem s hranilnikom izroči otroku sedaj že tudi vložno knjižico s prvo vlogo. Ako otroci hranilnike hitro polnijo in to se navadno zgodi v začetku, ker dobijo za stvar veliko veselja, se lahko uvede odpiranje hranilnikov tudi vsako nedeljo.

Ugodnosti poslovanja s hranilniki.

Nehote nastane vprašanje, ali se posojilnicam ta posel izplača, in slišim že naprej ugovore nekaterih posojilnic, češ da to da veliko dela, a malo haska. Proti temu bi navajal, da so še danes veliki denarni zavodi, ki imajo za varčevanje z domačimi hranilniki poseben oddelek, posebej za to plačane uradnike. Še bolj pa bi povdarjal to, da dandanes tudi otroci na kmetih dobivajo ali bi vsaj lahko dobivali precej denarja kot darila ob raznih prilikah, kot male zaslužke in kot male izkupičke za gobe, za jagode, za lešnike in slično. Če jim bo dana prilika in jih bo posojilnica smotreno navajala k varčevanju, bodo šli še z veliko večjim veseljem za zaslužkom in za pridobivanjem denarja pri raznih prilikah.

Kdor količkaj pozna razmere na kmetih, mi bo rad priznal, koliko je raznih prilik, da si otroci prislužijo kak denar. Žalibog pa pri neorganiziranosti mladinskega varčevanja ta denar mnogokrat služi mladini le v pogubo. S prvimi dinarji se navadijo zapravljalivosti, se navadijo mnogokrat kajenja, se navadijo pijače, da celo igranja za de-

nar. Ravno s tega stališča ohranitve mladine pred pogubnimi posledicami zapravljalivosti je vzgoja k varčnosti še veliko nujnejša in važnejša naloga.

Male, a dolgotrajne vloge.

Drugi razlog, ki bi ga navajal posojilnicam za lukrativnost poslovanja z domačimi hranilniki, pa je dejstvo, da so vloge iz hranilnikov začetne vloge mladih varčevalcev, ki bodo navadno dolgo vrsto let ležale v posojilnici in pri uspešni propagandi varčevanja tudi leto za letom rastle. Te vloge niso za pol leta ali za leto, te vloge so za pet, deset, tudi za petnajsetni rok.

Gradimo si temelje za bodočnost.

Naposled se morajo posojilnice zavedati, da z vzgojo k varčnosti vrše eno svojih osnovnih nalog za moralni prepodrod ljudstva in da delajo s tem za svojo bodočnost. Lahko se z gotovostjo trdi, da bodo ti mali varčevalci po letih veliki vlagatelji pri posojilnici. Mali varčevalec, ki bo mogoče z domačim hranilnikom prišel do skromne vloge 500 Din, bo znal kot samostojen, podjeten in varčen gospodar ravno tako lahko spraviti skupaj vlogo Din 50.000. Taki vlagatelji pa pomenijo pogoj za delo in obstanek posojilnice.

H koncu moramo še na razne ugovore ugotoviti, da za poslovanje s hranilniki ni treba nobenega posebnega ustroja in prisposobljenja, temveč je vsaka rajfajzenska posojilnica brez nadaljnjega za tako poslovanje sposobna in urejena. Treba je samo male, skromne investicije za hranilnike, ki v začetku gotovo ne bo presegla tisoč dinarjev. Ta investicija se bo posojilnici bogato izplačala.

Kaj pa je s poštno hranilnico?

Še en ugovor slišim in ta je hranilno nalaganje pri poštni hranilnici. Res, da poštna hranilnica ravno sedaj objavlja pogoje za nalaganje pri poštni hranilnici. Lahko pa trdi-

mo, da poštna hranilnica nikoli ne more imeti pri organizaciji varčevanja takega uspeha, kakoršnega lahko dosežejo naše posojilnice, ker **imajo z družinami ozek stik**, ki ga poštna hranilnica nima. Dalje poštna hranilnica sprejme kot najmanjšo vlogo le deset dinarjev, z domačim hranilnikom pa se lahko štedi tudi po dinarjih, poldinarjih in tudi po parah. Naposled je treba neglede na birokratizem¹ povdariti, da prilhranki otrok, naloženi pri posojilnici, ostanejo doma in služijo kmečkim koristim in kmečkim potrebam. Denar, naložen v poštno hranilnico, pa bo romal v mesta in ga bo poštna hranilnica nalagala pri raznih bankah ali pa nakupovala državne vrednostne papirje, nikoli pa ta denar ne bo služil kmetskemu ljudstvu.

Začnimo brez odlaganja!

Mislim, da sem dosti jasno povdaril raz-

¹ »O vsakem hranilnem vlogu pri poštni hranilnici dobi vlagatelj razen potrdila v hranilni knjižici še posebno potrdilo od poštne hranilnice v Beogradu. Ako bi ga v roku 10 dni ne prejel, ga naj reklamira.« — Tako poslovanje ni za našo mladino.

Dr. J. B.:

Še enkrat previdnost pri dovoljevanju kreditov!

Prošenj je vedno več.

Prošnje za posojila se vedno bolj množijo. Razlogi, s katerimi prošnjiki prošnje utemeljujejo, so vedno tehtnejši, vedno nujnejši. Običajno je zadnji in najvažnejši razlog ta: »Če mi ne daste posojila, gre domačija na boben, me bo davkarija rubila.«

Posojilniški odbor je v zadregi. Skoro ne sme odbiti prošnjika, ki je v taki stiski. Saj vsi odborniki tudi iz lastne skušnje dobro vedô, da je vse res, kar prošnjik navaja. Pridelkov s polja ni bilo skoro nič. Še to malo, kar se je dobilo, je bilo vsled dolgotrajnega deževja slabo. Iz hleva se ne da nič

loge, ki govorijo za to, da je dolžnost vsake posojilnice, da začne takoj širjenje varčnosti z oddajanjem domačih hranilnikov. Ker denarja manjka, ga ljudje danes bolj cenijo in je tudi že veliko več smisla pri stariših za varčevanje, kakor ga je bilo v letih, ko je naš dinar padal. Ker je prišel v promet tudi kovani drobiž, so hranilniki še posebno praktični. So pa hranilniki tako narejeni, da se lahko na drugem koncu vlaga tudi papirnati denar.

Naročite takoj!

Če bodo posojilnice pravočasno naročile pri Zvezi zadostno število hranilnikov, bo Zveza zaenkrat napravila večje naročilo v inozemstvu in ji bo mogoče po doseganju računu hranilnike oddajati po 30 dinarjev za komad. Gre se torej za to, da se posojilnice čimpreje odzovejo pozivu v zadnji Zvezini okrožnici in naročijo primerno število hranilnikov. Če bi ne bilo zadostno število naročil, Zveza po gori naznačeni ceni 30 dinarjev za komad hranilnikov ne bi mogla dobiti.

prodati. Davkarija pa pritiska in grozi z ru-bežnom itd. ...

Težavno stališče odbora.

Ko se množijo take prošnje, pride posojilniški odbor navadno v zadrego in se boji, da ne bi mu predbacivali brezobzirnost in trdosrčnost in navadno je ta zadrega in ta bojazen vzrok, da posojilo dovoli, čeprav že vnaprej ve, da se položaj dolžnikov nikoli ne bo izboljšal, ampak bo vedno slabši, čeprav naprej ve, da bodo radi tega posojila in radi tega dolžnika nesrečni njegovi poroki, čeprav naprej ve, da bo to posestvo prišlo na

boben in bo mogoče ravno posojilnica tista, ki bo morala kmetijo pognati na boben.

Boljša prva zamera kakor zadnja.

Zelo resničen in življenjskih izkušenj poln je izrek »Boljša prva zamera, kakor zadnja«. Ta izrek bi morali imeti odborniki pred očmi, kadar pridejo take prošnje za posojila in kadar so v zadregi, kako bi odločili. Še bolj kakor ta izrek pa bi morali imeti pred očmi koristi prošnjika samega, koristi porokov in koristi posojilnice, za katere nemoteno delo, za katere prosep so odgovorni.

Likvidnost posojilnice.

Koristi posojilnice nalagajo odboru dolžnost, da silno pazi na likvidnost posojilnice. Vprašanje likvidnosti pa je v sedanjih razmerah še posebno važno. Dolžniki zelo malo vračajo in po večini zaostajajo z obrestmi. Za nova posojila pa je vedno več in vedno nujnejših prošenj. Vlagatelji svojih vlog ne povišujejo, nasprotno vedno številnejši so oni, ki vloge dvigajo. Vsemu temu je vzrok gospodarska kriza, katero povečuje še visoka davčna obremenitev kmeta. Posledica vsega tega je ta, da ima posojilnica vedno manj razpoložljivih sredstev, vedno manj naložb pri Zvezi.

Likvidnost zahteva, da je najmanj tretjina vseh vlog vsak čas svobodna in razpoložljiva, tako da more posojilnica vsaki zahtevi vlagateljev lahko ugoditi. Če tega ne more, je ilikvidna in izgubi zaupanje vlagateljev. Naj torej odborniki pri sklepanju o prošnjah za posojila mislijo vedno na to, da mora posojilnica ostati likvidna, ako si hoče ohraniti zaupanje. Zaupanje pa je pogoj dela in uspeha pri vsakem denarnem zavodu.

Težave pri izterjavanju posojil.

Odborniki naj zlasti imajo pred očmi tole: Ako posojilnica preveč denarja razda v

posojila, se ji lahko zgodi, da bo ob dvigu večje vloge nujno rabila denar in morala izterjati kako večje ali kako starejše posojilo. Ker dolžnik na opomin ne vrne, radi tega ker nima denarja, ga je treba iztožiti. Treba je postaviti posestvo na dražbo. To pa je bilo celo za nekdanje oderuhle neprijetna zadeva. Koliko neprijetneje je še za rajfajzenske posojilnice, ako morajo same gnati posestva na boben, gnati jih pod nož.

In kar je še huje, pri dražbi dandanes ni kupca. Vknjižena posojila, ki so se zdela popolnoma varna, ne najdejo pri dražbi kritja. Da se reši sigurne izgube, mora posojilnica sama prevzeti posestvo. Takih slučajev se je zadnji čas že več dogodilo. Taki slučajji pa so za posojilnice ne samo zelo neprijetni, ampak tudi nevarni. Kaj bo posojilnica s posestvom? Ali bo najela upravitelja in tako gospodarila v izgubo? Ali bo zemljišče razkosala, zemljišče, ki je stoletja redilo družino in bi jo lahko redilo še naprej? Ali bo otvorila na posestvu gostilno in tako ljudsko bedo še povečevala? Tudi taki slučajji so se namreč zadnje čase dogodili.

Varstvo porokov.

Posojilnica mora pa paziti tudi na koristi porokov. Res, da je vsak odgovoren za se in naj vsak sam pazi, kaj podpiše. Toda posojilnica ima večjo zmožnost dobiti točne informacije o gospodarskih in premoženjskih razmerah prošnjika nego porok. Porok se k temu še mnogokrat mora bati osebne zame-re. Kolikrat se je dogodilo, da je porok radi zaupanja ali radi sosedskega miru podpisal, potem pa se je leta kesal in je preklinjal posojilnico, katera je od njega izterjevala, kar od dolžnika ni dobila.

Odklonitev je tudi v korist prošnjiku.

Pa tudi koristi prošnjika samega varuje mnogokrat posojilnica, ako mu zaprošeno

posojilo odkloni. Življenjska izkušnja kaže, da smo v svojih zadevah radi optimisti, da raje vse gledamo v rožnih barvah kot v temnih. Tako si tudi prošnjik za posojilo domišlja in se zanaša, da je njegovo posestvo veliko več vredno kot je dejansko. Zanaša se, da bo to in ono in tretje prodal in dobil denar za pokritje posojila. Tolaži se, da je ta dolg za njegovo posestvo malenkost in ga bo v par letih lahko odplačal itd.

Posojilniški odbor dobro pozna gospodarske razmere in jih mora gledati v njih resničnosti, čeprav je mnogokrat obupna. Posojilniški odbor lahko določno računa, da bo domačija tega prošnjika prišla na boben, če bodo dolgovi rastle, če se obresti ne bodo odplačevale in če se gospodarski položaj ne izboljša. Naj odbor dolžniku takoj in brez pridržka odkrito, če noče ustmeno pa pismeno sporoči svoje mnenje in mu pove odkrito, da je njegova domačija v nevarnosti. Naj mu odkrito pove, da radi tega na njegovo domačijo ne more dati nobenega posojila več in da tudi njegovih porokov ne mara spravljati v še večjo nevarnost, ker je že sedanje posojilo pretežko breme za njegovo domačijo. Tak dolžnik se bo zamislil. In začel bo pravočasno resnejše misliti in resnejše delati. Začel bo gledati na življenje in njegove trdosti brez olepšavanja, brez pretirane optimizma, brez samoprevare.

Ne dajte posojila za davke!

Kar se posebej tiče posojil za plačilo davkov, moramo reči, da takemu posestvu bije že dvanajsta ura, ako ne more davkov iz tekočega plačevati. Kolikor pa so davki pretirani in to mi vsi vemo, da so dandanes pretirani, je pa treba, da z dosti številnimi primeri vendar oblast sama uvidi, kako visoko je prišla kmečka beda in stiska. Naj le oblast rubi in razpisuje dražbe. Med kmeti pa naj bi bilo toliko solidarnosti, da take ru-bežni in take dražbe pustijo neobiskane brez uspeha, brez ponudnikov. Če se bo pa za davke jemal denar iz posojilnic, potem so posojilniške blagajne veliko premajhne in premajhne naložbe pri naših posojilnicah, da bi to brezdno napolnile.

Naj odborniki v današnjih težkih časih dvakrat premislijo, predno dovolijo kako posojilo. Sicer se jim lahko zgodi, da bo tudi njih posojilnica prišla v težave. To pa pomeni konec posojilnice, konec zaupanja vlagateljev. To je nesreča za odbornike same in za vse člane zadruga, in neprimerno večja nesreča, kakor če se enemu ali drugemu prošnjiku posojilo odkloni. Odbor posojilnice mora z veliko vestnostjo in pazljivostjo zasledovati gospodarski položaj in primerno temu položaju zastopati koristi porokov, koristi posojilnice in s tem koristi vseh članov posojilnice, ki s celim premoženjem odgovarjajo za njene obveznosti.

Napredek v združništvu vseh dežel.

Izpod peresa Alberta Thomasa, ravnatelja mednarodnega delavskega urada, je izšlo poročilo o osmem zborovanju mednarodne delavske konference, ki se je otvorila 26. maja 1926.

Združni oddelek mednarodnega delavskega urada podaja iz omenjenega poročila

nekatero stvari, ki se tičejo združništva. In te stvari so dovolj zanimive, da jih priobčimo tudi na tem mestu:

»Kakor v preteklih letih smo tudi v letu 1925 stali v zvezi z zadrugami, in sicer ne brez uspeha. Izpopolnili smo in na novo izdali del mednarodnega delavskega letopisa

o zadrugah ter lahko ugotovljamo, da si je ta letopis končno priboril častno mesto med razpreglednimi knjigami o zadružništvu. Iz mnogoštevilnih vprašanj za pojasnila, ki jih dobivamo, smemo sklepati, da nas ljudje v gotovem zmislu smatrajo za centralni informativni urad za statistiko in zakonodajo mednarodnega zadružnega pokreta. Mnogokrat nas je veselilo, da smo mogli dati svoje moči na razpolago pokretu, ki si prizadeva po svoji moči, da krepí napredek mednarodne delavske zakonodaje.

Malokatero polje je za vzgojo in izobrazbo delavskih teženj tako primerno kakor zadružni pokret. Gotovo je, da zadružni pokret s svojimi različnimi konsumnimi, produktivnimi, kreditnimi in delavskimi zadrugami v znatni meri prispeva, da se dvigajo delovni pogoji in življenski nivoju mezdnih delavcev.

Mednarodni delavski urad ne sme prezeti velikanskega zadružnega razmaha, ki se je pojavil celo, ko se je z letom 1914 začela splošna kriza. Pokret obsega danes več kot 50 dežel; v čez 50.000 organizacijah je včlanjenih 35—40 milijonov članov. V teku zadnjih 10 ali 15 let se je število članov konsumnih zadrug v mnogoterih deželah potrojilo, tako n. pr. v Nemčiji, kjer je skoraj 4 milijone zadružnikov; ravnotako v Franciji in na Švedskem; na Finskem se je število celo početrilo. V tej deželi kakor tudi v Veliki Britaniji (4.702.868 članov leta 1924) ali v Švici je 10% vseh prebivalcev članov konsumnih zadrug. Kljub dejstvu, da so zadružniki v pretežni večini slučajev družinski očetje, smemo brez skrbi verjeti, da v teh deželah več kot tretjina prebivalstva daje na razpolago zadrugam del svoje kupne moči. Sedmimo čaja in sladkorja, ki se porabi na Angleškem, prodajo angleške in škotske nakupovalne družbe na veliko.

Na Švedskem razdele švedske zadruge

25% porabljenega »suhega kruha« (Spisbrod). Velikanski pomen pokreta pa nam postane še bolj jasen, če pomislimo, da znaša promet angleških konsumnih zadrug skoraj 4 milijarde nemških mark. Velika nakupovalna družba ima 1.800 milijonov mark prometa. Angleška velika nakupovalna zadruga sama, t. j. brez škotske velike nakupovalne zadruge, je največje trgovsko podjetje, najvažnejši fabrikant in največji veleposesnik Angleške. Razpolaga s 100 obrati v približno 40 različnih panogah obrtne produkcije; njena produkcija, ki se je v zadnjih desetih letih podvojila, je vredna okoli 600 milijonov nemških mark. Skupno je bilo v konsumnozadružnem pokretu Velike Britanije leta 1924 zaposlenih 207.711 nastavljenecv in delavcev, katerih letna plača je znašala skupno 512 milijonov nemških mark.

Konsumnozadružni pokret je postal v Veliki Britaniji in Nemčiji, na Finskem in v Franciji, na Švedskem, v Švici, na Čehoslovaškem in sploh v vseh večjih deželah važen delodajalec, ki zaposluje v svojih krajevnih, okrajnih in deželnih produkcijskih obratih znatno število mezdnih delavcev. Vsi problemi, s katerimi se je urad kdaj pečal, so se pojavili zaporedno drug za drugim pri upravnih svetih malih in velikih zadrug, na deželnih in mednarodnih zadružnih kongresih bodisi v obliki krajevnih, okrajnih ali deželnih kolektivnodelavskih pogodb ali pa v obliki osnutkov za mednarodne pogodbe. Splošno se priznava, da so se konsumne zadruge trudile, ustvarjati in vzdrževati za svoje osobe vzorne delovne pogoje. V mejah, ki jih jim določa konkurenca in splošna blaginja, so konsumne zadruge orale ledino za napredek delavske zakonodaje z ozirom na delovni čas, mezde, zavarovanje, plačani dopust, kakor tudi z ozirom na odvrnitev in rešitev delavskih sporov. V mnogih slučajih so zadruge na čisto originalen toda vedno

pravičen način dosegle poravnavo med obstoječimi interesi, s čimer nudijo različnim oddelkom urada široko polje za opazovanje in socialne poizkuse.

Odkar se je omajalo svetovno gospodarstvo in zlasti evropsko, je združni pokret v najrazličnejših svojih oblikah igral vlogo, katere pomena ni lahko preceniti, ker je pokret služil delavskim slojem in celo neposredno javnim oblastem; in to bi zaslužilo, da se popiše bolj na drobno. Ko so bile v teku vojske javne oblasti skoraj vseh vojskujočih se in tudi nevtralnih dežel prisiljene kar čez noč, da rešijo resni in zamotani problem ljudske prehrane, so se obrnile nemudoma na komsumne zadruga za pomoč, kajti oblasti so se zavedale, da jim zadruga lahko najbolj pomagajo pri delitvi živil in pri pobijanju druginje. Od tega časa dalje so komsumne zadruga skromno in tiho nadaljevale svoje delovanje. Predsednik Federal Trade Commission je ob povratku s svojega študijskega potovanja pisal dne 29. novembra 1924 kongresu Združenih držav sledeče, za združništvo zelo laskavo pisanje:

»Združna mreža, ki se razteza preko celih narodov in družji vse družabne sloje, je bila v času po vojni v mnogih slučajih najtrdnější temelj za obnovo in razvoj trgovine in industrije, brez katerih bi bile nekatere gospodarske reforme sploh nemogoče.«

Najbolj pa se je uveljavil vpliv združništva v deželah, ki jih je gospodarska kriza zadela najtežje.

Zlasti v teku zadnjih let se je pokazalo, kako eminentne važnosti so zadruga. Njih vzgojna vrednost na gospodarskem in so-

cialnem polju kakor tudi dejstvo, da je združna misel pritegnila nase velikanske množice članov, so pripomogle k temu, da se danes zadruga v vseh svojih oblikah vpoštevajo povsodi, kjer gre za zastopstva interesov, za različne izvedeniške komisije kakor tudi za javne ali občegospodarske obrate. Tako se pripravlja n. pr. na Čehoslovaškem zakonski načrt, ki predvideva možnost, da se ustanove poleg trgovskih in obrtnih zbornic tudi zbornice konsumentov; v Avstriji so zastopani organizirani konsumenti v posebnih komitejih za presojo gospodarskih vprašanj pri delavskih in nastavljeniških zbornicah. Enako je poleg zastopnikov trgovine, industrije in dela dovoljen zastopnikom komsumnih, produktivnih in poljedeljskih zdrug dostop k vsem obstoječim in nameranim mestom javnega gospodarskega vodstva (Amortizacijske blagajne za javne dolgove, upravni sveti pri obratih, katerih nacionalizacija se je že izvršila ali pa se namerava izvršiti, uvozni uradi za nekatera obče rabljena živila itd.). Iz istega vzroka smo pozdravili med člani pripravljalnega odbora za mednarodno gospodarsko konferenco društva narodov tudi prisotnost dveh združnikov, gospé Freundlich iz Avstrije in gospoda Oerne s Švedskega.

Poleg zvez delodajalcev in delojemalcev si bo združništvo prizadevalo, da sodeluje pri skupnem delu mednarodnega delavskega urada za gospodarsko obnovo na podlagi spoštovanja pred pravico do dela in na podlagi pravičnosti napram delojemalcem. Združništvo je trdno poročstvo za varnost in napredek.

.....

Krištof:

Razvoj mlekarstva.

Imeli bomo samo toliko,
kolikor si bomo priborili.

V boju za obstanek.

Boj za gospodarski obstanek nas je pripeljal na staro predvojno pot iskanja dohodkov v navidezno malih virih kmetijske panoge, v našem mlekarstvu.

Vidimo, da je gospodarska potreba tudi naše gospodarje pripravila do tega, da si iščejo dohodkov v mlekarstvu. Ustanovile so se mlekarne celo v krajih, kjer jih pred vojno ni bilo in delajo. Obnovilo se je tudi delovanje nekaterih predvojnih mlekarn. Le teh smo imeli pred vojno nad 60. Mlekarstvo se je v Sloveniji lepo razvijalo od leta 1906 naprej in je doseglo svoj višek pred vojno. Bivši deželni odbor kranjski je pomen mlekarstva dobro umel, ter je priskočil ustanoviteljem mlekarn na pomoč s podporami, poučevanjem, ustanovitvijo mlekarske šole, z poučnimi potovanji in propagandnim delovanjem v prosep mlekarstva. Tudi tedaj se je bil hud boj za gospodarski obstanek našega kmeta in zelo blagodejno je vplivala pomoč odločilnih faktorjev, ki so se zavedali pomena dobro razvitega mlekarstva.

Blagostanje v mlekarsko razvitih deželah.

Mala Danska z 3,100.000 prebivalci je v letu 1924 izvozila skoro 12.000 vagonov surovega masla v vrednosti 480,000.000 Din. Vse blagostanje tamošnjih gospodarjev izvira po večini iz njih dobro razvite živinoreje in izrazitim mlekarstvom. O enakem blagostanju slišimo tudi na Holandskem, v Švici itd.

Ugodne vesti iz Slovenije

pričajo, da se z razvojem mlekarstva dviga blagostanje tudi pri nas. Tako smo čitali nedavno v »Domoljubu« razveseljivo novico iz

Cerkelj na Dolenjskem, da ravno oni posestniki, ki so se z zanimanjem in požrtvovalnostjo oklenili svoje novoustanovljene mlekarne, niso to leto potrebovali posojil iz hranilnice. Nasprotno pa so one vasi, ki mlekarno omalovažujejo, potrebovale skoro ravno toliko posojila, kar so prejeli posestniki sosednih vasi za mleko.

Vrednost v Sloveniji pridelanega mleka gre v milijone. Tembolj se moramo čuditi, ako pomislimo, da se je to mleko nabralo po kapljah skupaj. Iz malega raste veliko, smo se učili v šolah in vendar premalo cenimo ta pregovor. Ne znamo ceniti malenkosti. Napravimo račun. V Sloveniji se redi približno 210.000 krav, ki molzejo povprečno po 1000 litrov mleka na leto. Vse krave v Sloveniji dajo letno 210.000.000 litrov ali 525 vlakov po 40 vagonov mleka. Računamo liter po 1.50 Din, dobimo ogromno vsoto 315,000.000 Din. In vsa ta vrednost se je nabirala skupaj po kapljah. Cenimo malenkosti!

Mleko kot neobhodno potrebno živilo

mora dati poguma vsakemu proizvajalcu, da se z večjo vnemo oprime mlekarstva. Dostavimo lahko tudi še, da se skoro z nikakim drugim živilom ni mogoče tako ceno preživljati kot z mlekom. To ceneno prehranjevanje ima za posledico, da se zlasti revnejši sloji v veliki meri poslužujejo mlečne hrane. Pri sedanji gospodarski krizi, ki je zadela tudi trgovca, obrtnika in delavca, moramo ugodni čas za razvoj mlekarstva izkoristiti in nuditi zadostno množino mleka in mlečnih izdelkov.

Vsem bo ustrezno.

Mlekarstvu bo nudilo našemu živinorejcu več dohodka kot reja živine za meso. Mestno prebivalstvo se bo z mlekom ceneje prehranjevalo in dvignil se bo konzum mleka. Opažati je, da se po mestih zadnji dve leti

stalno dviga konzum mleka in mlečnih izdelkov. Tako ravnokar trpimo na pomanjkanju mleka in mlečnih izdelkov. Ne bodimo slepi, izkoristimo položaj, dvignimo naše mlekarstvo in vsi bomo zadovoljni.

Prazen strah

si delajo oni, ki se bojijo, da bomo imeli mleka preveč in da ne bomo imeli kam z njim. Povedali smo, kam denejo Danci svoje mleko. Podelajo ga v maslo in izvozijo. Tam pride na človeka dnevno po 2.70 litrov mleka, pri nas pa 1 osminko litra; niti za dom za lastno potrebo nimamo dovolj mleka in ne mlečnih izdelkov, pa se bojimo kam z mlekom.

Mlekarska organizacija

nas bo lahko rešila vseh teh nepotrebnih skrbi. Po zgledu drugih držav moramo tudi pri nas ustanavljati mlekarske zadrugе, iste dobro voditi, dati strokovno izvežbane mlekarje in sirarje, pa bomo brez skrbi za njih bodočnost. Skrbeti moramo, da bodo mlekarske zadrugе stalno poučene o svetovni mlekarški konjunkturi in da bodo znale uravnati svoje poslovanje.

Zadružništvo in v njem izražena samopomoč se je tudi v mlekarstvu najboljše obnesla. Posameznik je tu takorekoč brez moči. In to zato, ker je za razvoj mlekarstva potreben precejšen kapital za nabavo najmodernejših strojev in potrebščin ter primerno ureditev prostorov.

Bila bi tudi velikanska potrata denarja in časa, če bi vsak posameznik sam mleka-

ril, če bi vsak zase pripravil prostore, nabavil stroje, imel izvežbanega mlekarja. Koliko tratenje izdatkov bi bilo za toliko strojev in toliko ljudi, po nepotrebnem zaposlenih, in tudi blago bi bilo različno in za trg neprimerno. Mlekarska zadruga za 100 do 500 članov v enem samem posloplju z moderno urejenimi prostori in najboljšimi stroji more ustvariti prave čudeže iz mleka. Tu je posameznik preslab. Brez mlekarških zadrug ne bo pri nas nikakega pravega mlekarškega napredka, zato je priporočati, da se mlekarstvo postavi na zadružno podlago, če hočemo njega razmaha in napredka, kakor ga danes naše razmere zahtevajo, še bolj pa svetovni trg, če hočemo svoje mlekarstvo razviti tako, da ne bo skrbi, kam bomo s svojimi izdelki.

Ob ustanovitvi vsake nove zadrugе je v prvi vrsti potreben pouk v mlekarstvu, zlasti članom, da vedo, kako je mleko pridobivati, kako z njim ravnati in kakšnega je oddajati. Ta pouk pa se mora vsestransko vedno zopet ponavljati; pouk vpliva kakor olje pri stroju: najboljši stroj se brez mazila kaj kmalu uniči. Brez pouka bo poslovanje po mlekarnah težko, zato ne zanemarjajmo pouka. V ta namen je podpisani izdal tudi propagandno knjižico »Dobičkanostnost mlekarstva«, njej bo sledila druga, kakor hitro se ta razproda. Upam, da bo ta knjižica veliko pripomogla producentom, kakor tudi konzumentom k upoštevanju mlekarstva v Sloveniji.

Doktorič:

Samoohramba, samoobramba.

Stvarnik je vlil vsakemu bitju zakon samoohrambe in samoobrambe. Vse nepregledne stvari od najnižjega bitja rastlinstva

do najvišjega živalskega organizma sledé temu zakonu. Tudi človek ne dela izjeme, samo da se v njem nezavednemu nagonu pridruži še razum, s katerim nadkriljuje vse stvarstvo.

Ta zakon veleva vsakemu bitju, da mo-

ra braniti najvišjo posvetno dobrino, ki jo je prejelo iz Stvarnikovih rok: lastno življenje.

Opazuj naravo okrog sebe in v sebi, kako čudovito se ta zakon izpolnjuje.

Tvoje telo, največji umotvor, je izpostavljeno najrazličnejšim sovražnikom, vnanjim in notranjim: kdo jih vse pozna? Občuduj, kako se tudi brez sodelovanja tvoje zavesti, varuje in brani, kako iz lastne odporne sile izloča strupene sokove, škodljivce in zajedavce.

Naša zadružna organizacija je tudi živ organizem, tudi zanjo velja zakon samočrnambe in samoobrambe.

Varovati jo moramo proti našprotnikom, ki ji grozé od zunaj, ti so nam manj nevarni, braniti jo moramo v prvi vrsti proti notranjim sovražnikom, t. j. proti takim, ki bi se

hoteli vrniti v njo pod raznimi krinkami, da v njej povzročijo notranje bolezni.

Čujte in zavračajte zajedavce in škodljivce z vso odločnostjo, še predno se prikradejo v naše zadrage! Če so se že vjedli v naše telo, je boj proti njim težji in vsak boj slabi vsaj nekoliko naše sile.

Kdo so ti zajedavci in škodljivci?

Zavist, sebičnost, častihlepje, pohlep in njihov sorodstvo.

Dokler smo bili majhni, se ni nihče izmed njih za nas brigal, sedaj ko se je naša zadružna stvar začela krepko razvijati in samobitno uveljavljati, je vzbudila pozornost in marsikdo bi se rad priplazil vanjo.

Može s poštenimi nameni pridobivajmo in odprimo jim vrata na stežaj, a kdor hoče rušiti, naj ostane zunaj! Najbolj pa se varujmo zakrinkanih hinavcev!

Zadružna zvestoba.

Med mnogoterimi faktorji, ki prihajajo v poštev za prospeh našega gibanja, se mi je zdela zadružna zvestoba zmeraj najvažnejša. S tem pa ne mislim, da se sme omalovaževati dobra uprava, natančna kontrola računovodstva ali pa razumno poslovodstvo. Ti važni faktorji morajo služiti vsi namenu, da se zadružna zvestoba jači, saj dajejo vendar ravno ti pojmu zvestobe šele njeno konkretno vsebino.

V mnogih deželah ne moreta niti najboljša uprava in službovanje odtehtati tega, kar imenujemo vztrajnost in navdušenost v združnem dobivanju blaga.

Pač pa utegne biti težko, najti kako boljševalno sredstvo za to posebno duševno razpoloženje člana, ki ni sam dovolj pameten, da razume, kako važno je zanj, če dobiva blago v lastni prodajalni. Član je prispeval

k temu, da se je nabavil potrební kapital in se je organiziral zadružni obrat. Član ima popolno pravico, da sodeluje pri sklepil rednih zborov in pri upravi ter je dejansko odgovoren za vodstvo celotnega podjetja.

To pa tega in onega člana ne ovira, da ne bi kril svojih potreb pri ljudeh, ki nimajo za zadružna načela in prakso nikakih simpatij.

Ako kdo pristopi h konsumnemu društvu, bi smeli pričakovati, da so mu znane metode in načela našega gibanja in da je pristopil k društvu s trdnim namenom, posvečati svoje delo in oporo organizaciji. A kako pogosto se varamo v svojem pričakovanju! Prepogosto gre pri takih sprejemih samo za člane po imenu, ki mnogokrat po sprejemu pozabijo svojo dolžnost.

Taki zadružniki so podobni mnogim našim najbolj gorečim kristjanov, katerih de-

janje in nelhanje stoji v direktnem nasprotstvu z nauki krščanstva.

Pravi zadružnik si šteje v čast, da ostane zvest zadružnim načelom in lastni organizaciji. Ne zadošča samo, da se strinjajo krog našega prapora velikanske množice ljudi, med katerimi je na žalost treba smatrati mnoge samo za štafažo.

Pa ne smemo grajati samo posameznih članov radi njih zadružne nezvestobe. Tudi zadružne organizacije zadeva očitek, da v svojih obveznostih do centralne nakupovalne zadruga, ki ji pripadajo, niso bogve kako natančni. Kolikokrat se zgodi, da naletimo v zadružni prodajalni na blago privatnih trgovcev, ki bi ga bila lahko dobavila nakupovalna centrala. Tako kršenje zadružnih dolžnosti se navadno opravičuje z enakimi izgovori, kakor se opravičuje tudi posamezni, nezvesti član. Ta in oni pravi namreč, da dobi blago kje drugje ceneje, četudi je dokazano, da blago, ki je poceni, ni vselej vredno svoje cene.

Poznam majhno zadrugo, ki lahko krije 99% svojih potreb iz zadružnih virov in ki izkazuje enako dobre rezultate kakor mnogo večja društva, katera nakupujejo samo 50 do 70 odstotkov svojega blaga v centrali. Te prednosti bi moral dobro upoštevati vsak načelnik, ki zna pametno misliti.

Zategadelj želimo, da prodre v naše vrste boljše razumevanje zadružnih dolžnosti

in natančnejša trgovska vestnost v našem pokretu.

Moč besede »vestnost« se kaže že od začetka civilizacije. Tristo let pred Kr. jo je potrdil grški pesnik Menander, rekoč: »V svoji vesti imamo Boga«; in na drugem mestu pravi: »Človek ne živi, če živi samo sam sebi«.

Vest je trajna in splošna. Vest tvori pravo, bistveno vsebino posameznega značaja. To je tista vest, ki jo moramo vzbujati v vsakem zadružniku, kateri se ne zaveda svojih dolžnosti. Na ta način bo naša moč stalno rastle in vprašanje naše bodočnosti se bo rešilo s pospešenimi koraki.

Tu pa nimam pred očmi samo dobivanja blaga in razdelitve potrebščin, ampak mislim tudi na velike izpopolnitvene možnosti v produkciji in v zameni, kakor hitro bomo mogli odločilno vplivati na uravnavo delovnih pogojev.

Blaginja posameznika naj se krije s prospevanjem celote in vsi člani naj sodelujejo skupno v bratski slogi.

Gojimo torej zvestobo napram lastni organizaciji, pa naj gre za kako krajevno konzumno društvo ali pa za veliko nakupovalno centralo.

Bodočnost je naša, če le hočemo. Vsak pa mora vršiti svojo dolžnost v polnem obsegu.

□ | □ | □ | □ | □ ZADRUŽNIŠTVO. □ | □ | □ | □

VSEM ZADRUGAM.

Poslovanje pri zadrugah mora biti **hitro**, da Vam ne povzroča nepotrebne zamude časa.

Poslovanje mora biti **pregledno in pravilno**, kakor določa zakon in pravila, da je zapisano vse, kar mora biti in kakor mora

biti. Ne več in ne drugače.

Pravilno, hitro in pregledno poslovanje Vam omogočajo dobre tiskovine.

Zato je Zveza naročila večjo množino različnih tiskovin in poslovnih knjig na zalogo, da more nuditi zadrugam kar najnižje cene. Cene nekaterih knjig so za 35—40%

nižje, nego so jih zadruga mogle dobiti do- slej, n. pr. knjige hranilnih vlog, knjige posojil in razdelnike.

Zavojnina je brezplačna. Enako je brezplačna pošiljatev, ker je Zveza v prometu s članicami oproščena poštne za tiskovine. Le za pošiljatev nad 2 kg teže se poština zaračuna, ker ne morejo iti kot tiskovine.

Seznam tiskovin, knjig in pravil z nav- edbo cen je Zadruga zveza poslala vsem zadrugam.

Zadruga zveza ima v zalogi tudi **ku- verte,** na katerih je že natisnjen naslov na Zadrugo zvezo in označba »Poštne pro- sto«; na kuverto je treba pritisniti samo štampiljko zadruga. Cena 5 Din za 50 ko- madov.

VSEM KREDITNIM ZADRUGAM.

1. Vezane vloge. S posebno okrožnico so že bile zadruga obveščene, da je odprav-ljena omejitev vezanih naložb na polovico in da more sedaj vsaka posojilnica pri Zvezi vezati poljubno vsoto svojih naložb. Vezane naložbe se obrestujejo po 7% in se morejo dvigniti le proti trimesečni odpovedi. Opo- zarjamo, da se bo Zveza odpovednega roka točno držala.

2. Domači hranilniki. Zveza je po dalj-ših poizvedovanjih in pogajanjih dobila v inozemstvu tvrdko, ki bi dobavila 2500 ličnih jeklenih domačih hranilnikov po Din 30 za komad s carino in voznimi stroški. Slika hranilnika prinaša današnja številka Narod- nega Gospodarja pri članku »Nabavite si do- mače hranilnike!«. Zveza bo mogla kupčijo za hranilnike po tej nizki ceni skleniti le, ako se bo javilo zadostno število posojilnic z za- dostnimi naročili. Zato nujno prosimo vse posojilnice, da čimprej pošljejo naročila za domače hranilnike.

3. Previdnost pri posojilih. Splošna go- spodarska kriza se posebno občutno javlja

v kmetskem gospodarstvu. Nevarnost je, da pridejo v težaven položaj tudi posojilnice, ako ne bodo v tej krizi znale držati prave mere in prave smeri. Pri dovoljevanju po- sojil je treba posebne previdnosti in zato opozarjamo na članek v današnji številki: »Še enkrat previdnost pri dovoljevanju kre- ditov.«

4. Pozivi davčne administracije za na- poved pridobnine. Davčna administracija razpošilja kreditnim zadrugam pozive za na- poved pridobnine in grozi v slučaju neodziva z globo 500 Din. Opozarjamo zadruga, da predložijo na ta poziv v davčni administra- ciji računski zaključek in prepis zapisnika občnega zbora, v kolikor se nanaša na potr- ditev računskega zaključka. Istočasno pa naj opozorijo davčno administracijo, da so na občnem zboru dne . . . . izpremenile svoja pravila v §§ . . . tako, da odgovarjajo povsem zahtevam čl. 262 fin. zak. za l. 1922/23 in da so bile te spremembe vpisane v zadrugi register s sklepom sodišča z dne . . . . Vsled tega so zadruga popolnoma oproščene po- sebne pridobnine.

One zadruga pa, **ki svojih pravil še niso spremenile,** naj se za oprostitev posebne pri- dobnine sklicujejo na § 1 zakona od 1. junija 1889, drž. zak. št. 91, in sicer so po tem za- konu oproščene pridobnine zadruga z ne- omejeno zavezo, ki imajo svoj delokrog ome- jen na manjši okoliš in katerih deleži ne pre- segajo zneska 50 kron = Din 12.50. Kot na- daljni pogoj za to oprostitev zahteva citirani zakon, da se preodkaze čisti dobiček rezerv- nemu zakladu, da se posojila dajo samo čla- nom, pri čemer je poslovanje z menicami iz- ključeno in da je razlika med obrestno mero vlog in posojil največ 1½%.

Dostavnina za denarna pisma. Dosedaj so lahko naše članice pošiljale Zvezi denar- na pisma brez dostavnine, ki znaša 3 Din. V zadnjem času se je ta praksa izpremenila.

Poštno ministrstvo je izdalo namreč odlok, da mora dostavnino vedno plačati odpošiljatelj sam, ne prejemnik. Ta določba velja seveda tudi za zadruge in zato zahtevajo poštni uradi, da morajo zadruge same vnaprej plačati dostavnino tudi tedaj, kadar pošiljajo denar Zvezi. Pri poštnem ministrstvu bomo skušali doseči, da se ta predpis predrugači in da se zopet uvede prejšnji način odpošiljanja denarnih pisem.

Ne kupujte raznih vrednostnih papirjev in srečk od agentov. Od raznih strani dobivamo vprašanja, kako je s tem in onim papirjem, ki ga je dotični stranki prodal agent. Agenti prodajajo srečke inozemskih držav, zlasti češke, katerih prodaja je prepovedana. Prodajajo pa tudi tuzemske državne papirje, toda **po silno pretiranih cenah.** Tako je neka stranka pred kratkim kupila od agenta srb-ske tobačne srečke na obroke po 210 Din za srečko, medtem ko dejansko niso vredne niti po 100 Din. Neka druga stranka nam sporoča, da je kupila na obroke državno rento za vojno škodo po 430 Din za komad, medtem ko se na borzi prodajajo po 308 do 310 Din. Agenti izrabljajo nepoučenost ljudstva in ga zaradi mastnega zaslužka spravljajo v veliko škodo. Posebno neki zavodi v Ljubljani pošiljajo svoje agente po vsej deželi. Posojilnice, svarite ljudi pred nakupom srečk in vrednostnih papirjev od agenta! Naročite ljudem, naj vsakega takega agenta vržejo skozi vrata. Ako ljudje hočejo denar vložiti v papirje, naj jim to oskrbi posojilnica. Zadruga zveza Vam je za vsa pojasnila na razpolago.

Zadruga šola se bo vršila letos kakor prejšnja leta od 3. novembra do Velike noči. Izrecno opozarjamo, da je zadruga šola namenjena kmečkim in delavskim sinovom, ki imajo veselje do zadrugnega dela in ki bodo kasneje kot gospodarji, oziroma delavci sodelovali v načelstvu ali nadzorstvu domače

zadruga. Ta šola ni namenjena onim, ki bi hoteli napraviti v njej nekak knjigovodski tečaj in bi potem z izpričevalom zadruga šole iskali službe kot knjigovodje pri zadrugah ali drugih podjetjih.

Vodstvo državne dvorazredne trgovske šole je izdelalo posebna skripta, ki jih bodo obiskovalci dobili proti malenkostni odškodnini, vsled tega ne bo treba kupovati posebnih knjig. Vstopnina je znašala lansko leto 20 Din, šolnine ni bilo nobene; najbrže bo tudi letos ostalo pri tem. Za 15 udeležencev preskrbi Zadruga zveza brezplačno stanovanje, kurjavo, razsvetljavo in posteljnino ter za šolo potrebne tiskovine. Hrano si morajo udeleženci sami oskrbeti. Oni, ki želijo, brezplačno stanovanje, naj potom domače zadruga pošljejo Zadruga zvezi prošnjo z izpričevali in dokazi o resnični potrebi. Zadruga naj tistim, o katerih vedo, da bodo pri zadrugi sodelovali kot člani načelstva ali nadzorstva in katerih premoženjske razmere so toliko neugodne, da si sami ne morejo plačevati hrane, nudijo primerno podporo. To podporo naj določijo, predno pošljejo dotičnika v Zadruga šolo, da ne bodo učenci med letom v skrbeh za hrano in drugo. Nadalje opozarjamo zadruga tudi na to, da so pri svojih priporočilih zelo previdne in priporočajo samo v resnici resne fante, od katerih je pričakovati, da jim bo pouk zadruga šole v korist in da bo tudi zadruga od absolutov zadruga šole imela koristi.

Morebitne posebne pogoje za sprejem v zadruga šolo bomo priobčili v oktoberski številki Narodnega Gospodarja. Zaenkrat naj oni, ki želijo obiskovati zadruga šolo, vložijo potom zadruga prošnje na Zadruga zvezo in naj prošnji priložijo rojstni list ter šolsko izpričevalo. Prošnje naj vložijo do 15. oktobra.

Za kmetovo pogubo. Neka posojilnica v Prekmurju obrestuje hranilne vloge po 10%,

posojila pa dovoljuje po 12%. Ta posojilnica, da si se imenuje rajfajzenska, gotovo ne dela v rajfajzenovem duhu. Ona kmetu ne nese pomoči, ampak ga z visokimi obrestmi spravlja na boben. Če banke danes še ne uvidevajo škodljivosti pretirane obrestne mere, jim tega ni zameriti, ker so ustanovljene za dobiček in tudi delajo za dobiček, kolikor se pač da. Če pa posojilnice, ki so ustanovljene za kmetovo pomoč, tega svojega namena ne izpolnjujejo, so izgubile pravico do obstoja in je žalostno, da še nosijo firmo ljudskega zavoda.

Preveč gotovine v blagajni. Neka poso-

jilnica, ki ima komaj 100.000 Din hranilnih vlog, je imela po računskem zaključku preko 30.000 Din gotovine v blagajni. Seveda je računski zaključek izkazoval izgubo 1600 Din. Načelnik posojilnice, ki je po nepotrebem držal toliko denarja mrtvega v blagajni, je moral škodo pokriti. Drugič bo pač previdnejši. — Danes, ko vsaka posojilnica lahko v denarnem pismu ali po poštno čekovnem zavodu hitro naroči in dobi od Zveze lahko poljubne vsote, je pač narodno gospodarska škoda in škoda posojilnice, ako ležijo po nepotrebem večje vsote brez obresti v blagajni.

◎ ◎ ◎ ◎ ◎ GOSPODARSTVO. ◎ ◎ ◎ ◎ ◎

Inozemske loterijske obveznice. Delegacija ministrstva financ v Ljubljani sporoča, da je g. finančni minister s svojim odlokom z dne 2. avgusta 1926, št. D 15.380 zabranil v naši državi prodajo in kupovanje vseh vrst loterijskih obveznic inozemskih državnih posojil. Za nakupovanje in prodajanje vseh inozemskih obveznic je potrebno specijalno odobrenje ministrstva financ, generalne direkcije državnih dugova. Občinstvo se zato sviri pred sklepanjem pogodb, ki bi jim bil predmet take obveznice (srečke), da se izogne ne le izgubi vplačil, temveč tudi občutnim kaznim, ki bi morale slediti.

Novi kruh v Italiji. Dne 1. t. m. je stopil v veljavo v Italiji zakon o enotnem kruhu. V izvršitev tega zakona opozarja tržaška prefektura, da je s tem dnem prepovedano peči slaščice iz pšenične moke. Prepoved velja tudi za družine. Tudi doma je prepovedano peči slaščice iz pšenične moke. Dovoljeni so suhi prepečenci, ki pa morajo biti napravljeni iz enotne moke. Za kršitelje teh predpisov so predvidene zelo ostre kazni.

Stanje hranilnih vlog v naši državi.

Uredništvo Jugoslovanskega Lloydja je sestavilo statistiko hranilnih vlog pri vseh bankah, regulativnih hranilnicah, poštni hranilnici ter državni hipotekarni banki po stanju koncem leta 1925 in našlo, da so vse hranilne vloge tedaj znašale 6 milijard in 155 milijonov. Računa pa, da znaša resnično stanje hranilnih vlog okoli 7 milijard, zato ker ni imelo pri roki točnih podatkov za vse denarne zavode, predvsem so mu manjkali podatki za zadruge. 7 milijard dinarjev je torej stanje celokupnih prihrankov vsega prebivalstva v državi in to prebivalstvo naj pokrije 13-milijardni proračun. Ni čuda, če je finančno ministrstvo samo naposled prišlo do spoznanja, da 13 milijard ne bo mogoče izžeti iz ljudstva. Večina narodnih zastopnikov tega ni mogla ali ni hotela uvideti in je glasovala za proračun.

Letne dohodke naše države je po naročilu »Bankers Company New-York« precenil Harvey E. Fisk na 550 milijonov dolarjev ali okroglo 30 milijard dinarjev. Ker ima naša država nekaj nad 12 milijonov prebivalcev, bi prišlo na poedinega državljana letnega do-

hodka po 2500 Din ali na družino petih glav po 12.500 Din letnih dohodkov. Pri 30 milijardah celokupnih letnih dohodkov naj pa državljani plačajo 13 milijard državi za njene potrebe, t. j. skoro polovico vseh dohodkov. Od česa bodo pa sami živeli? Že ta številka bi bila morala strezniti vlado, ko je predlagala tako gorostasen proračun; če ne vlado, pa vsaj narodne poslance, ki so zastopniki ljudstva in bi morali nekoliko slutiti, kaj ljudstvo premore in česar ne premore. Šele po izglasovanem proračunu prihaja finančni minister sam vsled preštevilnih konkurzov, dražb in vsled ogromnega števila pasivnih podjetij do uvidevnosti, da iz teh podjetij in iz tega ljudstva ne bo mogoče dobiti 13 milijard, ako noče vseh podjetij spraviti na dražbo.

Dr. A. Gosar: **Naša poljedelska statistika.** (Ponatis iz »Časa« XX. zvezek 5.) Vel. 8°, 50 strani. Založila Leonova družba. Dobiva se pri upravi »Časa« (Jugoslovanska tiskarna, kolportajni oddelek) in v knjigarnah. Cena 10 Din. Knjižica obsega štiri poglavja. Najprej avtor kratko oriše organizacijo naše poljedelske statistike, da čitatelj vsaj približno ve, kako so nastale številke, ki jih pozneje v knjižici čita. V drugem poglavju so pregledno zbrani in razvrščeni vsi važnejši podatki naše poljedelske statistike. To poglavje obsega: a) Pregled celokupne površine, b) pregled obdelane zemlje, c) pregled kultur, d) pregled letnega pridelka najvažnejših kultur (s sedmimi pododdelki), e) živina, f) poljedelsko orodje in stroji (s petimi pododdelki). V pododdelku, kjer se govori o letnem pridelku najvažnejših kultur, je naveden tudi povprečni pridelek na 1 ha, tako da se razlika, ki je v tem pogledu med poedinimi oblastmi, povsod jasno vidi. Tretje poglavje razpravlja na osnovi prej navedenih podatkov o možnosti napredka v našem poljedelstvu. Da bi se bolje videlo, kako bi se moglo

naše poljedelstvo razviti, je avtor nanizal v tem poglavju celo vrsto analognih podatkov iz drugih držav ter je na osnovi tega izvedel nekaj zanimivih zaključkov. To poglavje je v knjižici gotovo najbolj zanimivo in spodbudno. Tem svojim izvajanjem je avtor dal poseben povdarek s tem, da je v poglavju sumarično pokazal zlasti na osnovi izvozne in uvozne statistike, kako velikega pomena je poljedelstvo za vse naše narodno gospodarstvo. S tem se je knjižica zaokrožila v celoto, ki nima več zgolj statističnega značaja, marveč bo dobro služila vsem, ki se bodo hoteli poučiti o stanju in bodočnosti našega poljedelstva kakor tudi o vlogi, ki mu gre v našem narodnem gospodarstvu.

Trst nekoč in danes. Znani publicist Herman Wendel je napisal v »Frankfurter Zeitung« zanimiv članek o Trstu. Tržaška luka je imela l. 1919 samo 43 procentov normalnega prometa l. 1913. L. 1920 je narastel promet do 50% predvojnega, naslednji dve leti je zopet padel. V l. 1923 in 1924 je dosegel 94% predvojnega prometa, toda v l. 1925 je šlo zopet nazaj in tudi izgledi za tekoče leto niso dobri.

Srednja Evropa postaja vedno bolj neodvisna od Trsta; Poljska ima svojo svobodno luko v Gdanskem, Češkoslovaška v Hamburgu. Nemška tarifna politika je privredla do tega, da je padel češkoslovaški promet v Trstu l. 1925 za celo četrtino napram prejšnjemu letu. Tudi v avstrijskem prometu se je pokazalo znižanje za 8%, v jugoslovanskem pa za 15%. Jugoslovansko žito ide vedno bolj po Donavi preko Brajle, izvoz lesa iz jugoslovanskih krajev, ki je šel preko Trsta, se vrši sedaj preko jugoslovanskih pristanišč.

V najugodnejšem povojnem letu Trst ni dosegel predvojnega prometa. Jugoslovanska pristanišča: Šibenik, Gruž, Kotor in zlasti Split, bodoča luka cele jugoslovanske drža-

ve, pa zaznamujejo porast prometa napram l. 1913, tako v ladjah kakor v tonaži.

Italijanski socialist Angelo Vivante je nazval Trst jugoslovansko luko in to v geografskem in etnografskem pogledu. V l. 1913 je od 3,4 milijonov ton izvoza in uvoza odpadla skoro tretjina na slovenske kraje. Če bi l. 1918 uredili karto Evrope po zdravem razumu, ne bi danes vihrala nad Trstom italijanska zastava, ampak bi bil Trst z Istro in Reko neodvisna svobodna država pod kontrolo društva narodov. Taka država bi bila v korist vsem sosedom, tudi onim, kateri niso v posredni njeni soseščini; najbolje pa bi služila sama sebi. Trst je ena izmed onih internacionalno važnih točk, o katerih je rekel Alfons Paquet, da povzročajo kot nacionalna posest pojedine države samo nemir in vstvarjajo konflikte.

Novi bankovci v Italiji. Italijanska vlada namerava zamenjati dosedanje italijanske bankovce. Odločila je odvzeti pravico tiskanja bankovcev neapolski in sicilianski banki in sklenila dati to pravico edino le italijanski banki (Banca d' Italia). Na ta način hoče Italija uvesti enoten tip novčanic za celo državo.

Prebivalstvo Češkoslovaške so cenili 1. jan. 1926 na 14.244.000. V petih letih se je pomnožilo za 630.000 oseb.

Igralnica v Monte Carlo je zaključila poslovno leto s čistim dobičkom 83 milijonov frankov. Nominalna vrednost akcije je 500 frankov, pa dobijo delničarji za vsako akcijo 700 frankov dividende.

Največje notranje pristanišče sveta je Duisburg-Ruhrort na Nemškem, kojega prostor meri 677 hektarov skupne površine.

Najvišja namakalna naprava v Evropi se nahaja v Lechtalskih Alpah na gornjem

Bavarskem, 2200 m nad morjem. Poleg tamošnje planinske kočje je majhno jezerce, skoz katero teče potok. 22 m nad kočjo so potok zajeli z jezom in so ga po 110 m dolgi cevi napeljali do kočje; padec znaša 16 m. Ob kočji so naredili vodno napravo, dva kvadratna metra obsegajočo, stoji na podstavku 50×50 cm². Material so znosili nosači iz doline gor, od 760 na 2200 m, torej nad 1400 m.

Nemčija je napravila v gospodarskem letu 1924/25 skoraj 16 milijonov metrskih stotov sladkorja, za 4 in pol milij. stotov več kot v gospodarskem letu 1923/24.

Premog in petrolej. Leta 1913 so kurili 89% vseh trgovskih ladij sveta s premogom, 11% s petrolejem; na koncu leta 1925 pa samo še 64,75% s premogom in že 35,25% s petrolejem.

Razstava poljedelskih strojev v Pragi je pokrivala 11.000 m² prostora in je bila to največja tozadevna razstava v Evropi. Razstave se je udeležilo vseh 25 češkoslovaških strojnih tovarn.

Zavarovanje proti požaru. V Ameriki so začeli z novim načinom, kako obvarovati hiše požara, ki divja v soseski. Zunanje stene dobijo vodno napeljavo po ceveh, zlasti še ob oknih. Poslopje postane na ta način že samonasebi bolj hladno, hlad ob oknih pa brani požaru vstop v hišo.

Reparacije. Od 1. 9. 1925 do 1. 5. 1926 je dala Nemčija na račun reparacij 743 milijonov zlatih mark, od koje svote je prišlo na Jugoslavijo 22 milijonov.

Bogat ribji lov. Ob otočju Lofotov (Norveška) so ujeli lani 27.600.000 polenovk, največ od leta 1897 sem.

Fokker, znani graditelj aeroplana, bo napravil letalo, ki bo imelo dve nadstropij in bo imelo za 40 popotnikov prostora.